

Reflexions d'urgència sobre el llibre català

Josep Maria Llompart

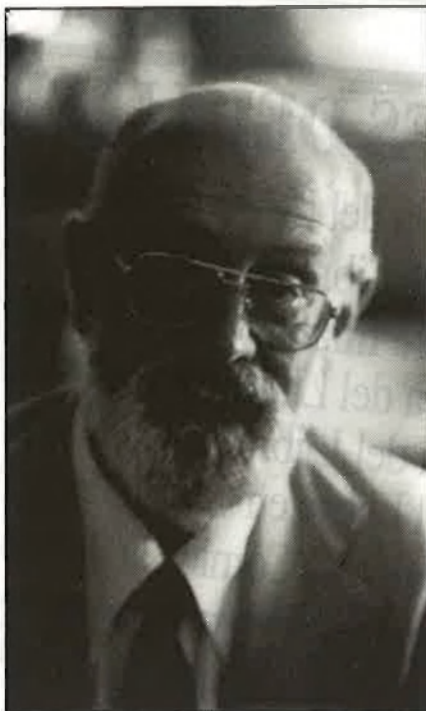
Sóc enemic dels atabalaments i de les presses; i vet ací que massa sovint he d'anar atabalat i apressat. Ara mateix, em cal resumir, vulguis no vulguis, en un espai i en un temps límit, aquelles reflexions que potser he anat fent, amb lenta i assossegada calma, a l'entorn del llibre i els seus problemes. Concretament, a l'entorn del llibre en català.

La primera cosa que caldria posar en relleu, per tal de centrar la qüestió, és la complexitat del procés de producció del llibre; de qualsevol llibre. En aquest punt, sempre em ve a la memòria aquell títol, tan deliciosament carrincló, d'un conegut quadre de Sorolla —em pens que és de Sorolla, no ho sé cert—: «¡I encara diuen que el peix és car!» doncs sí: ¡I encara diuen que el llibre és car!

Pensem la quantitat d'arts i d'oficis que intervenen en aquell procés: l'autor, l'editor, els lectors de l'editor, el corrector (si cal, i cal massa sovint, d'ortografia i d'estil), el dissenyador, el linotipista, el maquinista, el corrector de proves, el relligador, el distribuïdor, el llibreter i, finalment, el comprador. I, tot al llarg d'aquest rosari, un considerable esplet d'il·lusions, de decepcions, de goigs i d'enrabiades. Si tinguéssim això ben present, tractaríem el llibre amb respecte, gairebé amb unció, com si fos un objecte rar, especialment delicat.

I no en parlem si el llibre està escrit en aquesta llengua nostra de les nostres penes que anomenen català. Aleshores el procés esdevé més complex, més penós i, a vegades, imprevisible, sorprenent, fins i tot pintoresc.

Hí ha en primer lloc, és clar, unes qüestions de caràcter general; tot se-

guit, els problemes propis de l'escriptura i l'edició en qualsevol llengua de caràcter restringit, i encara, per afegitó, els que comporta el fet concret d'escriure i de publicar en català. Fixem l'atenció en aquests darrers. Jo diria, per tal de resumir-los, que encara portam el ròssec dels famosos quaranta anys, quan ens movíem sota el signe del més pur voluntarisme, quan pel simple fet d'escriure en català Déu ens havia de donar glòria, quan editar en català, fos en les condicions que fos, era un acte de resistència cultural, i quan comprar llibres en català —potser més que llegir-ne— obeïa a una disciplina patriòtica.

Avui encara ens movem un poc dins la inèrcia d'aquelles coordena-

des. Vull dir que usar el català no és, encara, per a l'escriptor una normalitat, sinó una opció; que editar en català no és encara tan fàcil com sembla, i que el públic consumidor de literatura catalana és encara un públic especialment qualificat. En molts aspectes hem eixamplat la cleda, però encara no hem aconseguit de saltar-la, i tot plegat fa que la producció i el consum del llibre català siguin prou enfora d'aquella normalitat desitjable i desitjada.

Les coses són així, i cal que les acceptem tal com són, sense somiar truites ni esbombar triomfalismes. Senzillament, seguir endavant. Les estadístiques asseguruen que el volum d'edicions en la nostra llengua ha augmentat considerablement en els darrers anys i que, a conseqüència, sens dubte, de la introducció del català a l'ensenyament, certs gèneres han assolit tiratges abans impensables. És un bon senyal, però no està tot resolt, ni de molt.

I ja que estem, i hi haurem d'estar bastant temps, en pla de voluntarismes, jo crec que la millor cosa que podríem fer tots plegats fóra assumir la voluntat de treballar dins uns pressupòsits normals. Els escriptors, exercint l'ofici amb el rigor indispensable; els editors, remuntant els plantejaments artesanals del temps de la resistència, formalitzant amb els escriptors les regles del joc i respectant-les escrupolosament, i, els lectors, llegint llibres en català, no perquè Déu doni gloria a qui els escriu, sinó —com va apuntar en alguna ocasió Joan Fuster— per veure què diuen.

Al capdavant, si amb la ferma voluntat de sobreviure hem assolit la supervivència, potser amb la ferma voluntat de treballar normalment arribarem a normalitzar-nos.